

Поняття модернізму в українсько літературознавстві

Павленко В. І., н.к. – Кормич Н. Б.

Криворізький автотранспортний технікум КТУ

Більше століття вже минуло з того часу, як у мистецтві, і зокрема, в літературі виник модернізм. Незважаючи на несприятливі умови, українська література також приєдналася до світового літературного процесу і в то чи інший спосіб прагнула не бути самодостатньою, а залучалася до європейського руху. Історичні умови гальмували процес наближення української літератури до відповідного європейського рівня. Подекуди в сучасному українському літературознавстві з'являється спроби аналізу українського модерну.

На заняттях з української літератури неодноразово згадували таке слово, як модернізм. Вперше ми його почули, коли починали вивчати творчість Лесі Українки, Михайла Кацюбинського, Ольги Кобилянської, Володимира Винниченка, Олександра Олеся. Саме ці люди намагалися вивести українську літературу із глухого народницького закутка на європейський рівень, надати українському слову міжнародного звучання і паціновування.

Модернізм, як явище, є постійним оновленням, не передбачає тягості в часі, суперечить їй. Модернізм завжди постає з конфлікту, запереченням старого, поперенього, існує паралельно в часі. Тому, кінець XIX - початок XX ст. характеризується як період протистоянь суспільного і культурного, виникнення нової форми людської свідомості: модерна архітектура (будинки по Володимирській вулиці в Києві), будинок Франкліна в Паражі, сходи Рябушкіна в Москві, живопис («Червона башта в Галлі» Е. Кірхнер, «Червоний патруль» Д. Бурлюка).

Ш. Бодлер став першим митцем, який привернув увагу до модернізму: «Насолода, що ми її отримуємо від репрезентації сучасного, походить не лише з краси, якою оздоблено, але також із його суттєвої прикмети – бути сучасним».

Ф. Ніцше закликав філософський дискус модерності. Його праці знаменували бунт проти ери надії, певності, ентузіазму, віри в процес, проти механічності точних наук – ери, якою було XIX століття.

В сучасному українському літературознавстві природу та суть модернізму розглядали сучасні літературознавці та їх студії: Соломія Павличко «Дискус модернізму в українській літературі», Ярослав Поліщук «Міфологічний горизонт українського модернізму», Володимир Моренець. «Національні шляхи поетичного модернізму I половини XX ст.», Костянтин Москалець, Віра Агєєва, Микола Ільницький.

Варто віддати належне тим дослідникам, які беруться за вивчення цієї теми. Адже вони є першими і часто не знаходять прихильників певних тверджень в українському літературознавстві.

Становлення модернізму як закінченої художньо-естетичної системи і відповідного типу світогляду було підготовлено такими стадіями, як декадентство й авангардизм.

Ознаки модернізму

1. Орієнтація на Західне мистецтво.
2. Співвіднесеність з часом.
3. Інтелектуалізм.
4. Антинароніцтво.
5. Індивідуалізм.
6. Фемінізм.
7. Зняття культурних табу.
8. Сексуальна революція.
9. Деканонізація.
10. Формалізм

Підґрунтя модернізму (опорна схема)

Фрідріх Ніцше

1. Бог ромер.
2. Світ – хаос.
3. Воля і ідея є втіленням мови і мислення.
4. Натовп – ніщо, надлюдина – все.
5. Історія мертва.
6. Декаденство – абсурд.
7. Життя – діонісійська гра

Шарль Бодлер

1. Сучасність – основа мистецтва.
2. Домінує краса і Ідеал.
3. Митець – дзеркало життя.
4. Лови світ, він змінюється щохвилини.
5. Інтелетуалізація літератури.
6. Ефективність образів.
7. Парадоксальність думок.

Зігмунд Фрейд

1. Дослідження підсвідомості.

2. Теорія звільнення лібідо.
3. Комплекс Едіпа.
4. Повне божевілля.

Метою нашої роботи є спроба прослідкувати розвиток модернізму на українському ґрунті, з'ясувати, які явища зараховують до модернізму, встановити хронологічні межі модернізму, окреслити методологію кожного з авторів для аналізу модерної літератури.

Об'єктами дослідження є поняття модернізму в сучасному українському літературознавстві, предметом аналізу є окремі статті та монографії українських літературознавців, яких вони розглядають проблеми дослідження про модернізм.

В роботі ми використовуємо метод зіставлення і порівняльного аналізу різних праць, проаналізуємо дослідження про модернізм.

Відповідно до методу дослідження і поставлених завдань структура роботи передбачає три розділи.

У першому розділі ми з'ясували поняття «модернізм», адже єдиного чіткого визначення цього поняття у літературознавстві немає.

У другому розділі ми встановили хронологічні рамки українського модернізму, визначили явища, що відносяться до модернізму.

У третьому розділі ми розглянули «авторські версії» модернізму, зробили огляд вконцепцій і підходів до модернізму, що і є ще дуже суперечливим в дискусії модернізму.

Вважаємо, що тема роботи є цікавою і доречною на нинішньому етапі розвитку українського літературознавстві.

Висновки

У своєму дослідженні ми зробили спробу прослідкувати розвиток модернізму на українському ґрунті, з'ясувати, які явища зараховують до модернізму, встановити хронологічні межі модернізму, окреслити методологію кожного з авторів для аналізу модерної літератури.

Вважаємо, що ця тема роботи є цікавою і доречною на нинішньому етапі розвитку українського літературознавства.

Література (основні джерела)

1. Моринець В . Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХст.: Україна і Польща. Київ, 2002.
2. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Івано-Франківськ, 2002.
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ, 1999.